

Това, което се крие зад думите

Апостол Тома не прие твърденията на останалите апостоли, че са видели Исус възкръснал. Но и те, останалите, също не повярваха, когато жените им казаха, че гробът е празен и че Исус е възкръснал. Евангелист Лука ясно казва, че когато апостолите изслушаха разказа на върналите се от гроба жени, те реагираха така: „А тези думи им се видяха като празни приказки и не им повярваха” (24:11). Само Петър изтича до гроба и видя, че той наистина е празен, видя саваните положени там, където беше лежало тялото – но това не го накара да повярва, а само „се чудеше за станалото” (12). Трябваше самият Исус да им се яви, за да приемат най-после, че е възкръснал. Те не повярваха във възкресението; трябваше да видят, за да го приемат. Вярата означава да приемеш нещо, без да виждаш.

Защо тогава само на Тома е лепнато това грозно прозвище „Неверни”? Защо то продължава да се използва и днес и като искаме да упрекнем някого, че се съмнява в нещо, го наричаме „Тома Неверни”?

Вероятно защото Тома имаше неблагоприятното да изкаже ясно и на глас чувствата си. Всеки си има съмнения и възражения. Всеки си има въпроси. Всеки се бори вътрешно кое да приеме: гласа на разума или гласа на сърцето. Но не всеки изказва гласно тези неща. Повечето от нас ги пазят вътре в себе си, не им дават израз. Така се представяме за по-вярващи, отколкото сме. А наивниците, които имат непредпазливостта да споделят съмненията си, се превръщат в „неверници”. На дело те може би са по-вярващи от другите, които умеят да крият въпросите си, но никой не им го признава. Те навеки си остават дамгосани като черните овце на стадото.

Това прикриване на въпросите не е толкова безобидно, колкото ни се вижда. То не е плод на политически умения едно да мислим, друго да казваме; не е резултат от стремеж да не нараним другите, като изказваме съмненията си, да не накърним вярата им; не е загриженост да не прибавяме и своите съмнения към всичко останало негативно, което се е натрупало на сметката на църквата. То в много случаи и за голямо съжаление е плод на едно много лошо и опасно явление, което се нарича безразличие. То сякаш казва: „Дали е възкръснал или не, все ми е едно. Мене това не ме интересува. Аз и без това не смятам Христос за особено интересна фигура. Имам си много по-големи проблеми от това да се вълнувам какво е станало с Него.”

В последните години, благодарение на промените у нас, стана възможно хората да празнуват християнските празници. Даже и да използват своята набожност за самореклама. Логиката е, че след като един човек ходи на църква, пости и пали свещи, значи заслужава доверие. Ако е собственик на някаква фирма и е християнин, той заслужава да бъде предпочетен пред друг, който също има фирма, но не е християнин. Защото този вторият ще ни измами. А първият няма да ни измами. Кое в много случаи излиза съвсем погрешна логика. Пак заедно с промените хората не само могат спокойно да отидат на църква на празника и да се гордеят с това, но и да почиват на Велики петък, защото държавата е решила да превърне този ден в неработен. Това, разбира се, са хубави неща и е много по-добре така, отколкото по комунистическо време, когато се работеше не само в петък, но и на връх Великден. Но заедно с него дойде и едно много, много лошо нещо, наречено безразличие. Много хора се поздравяват през тези дни с „Христос възкресе!”, но ние, като Тома Неверни, се питаме: „Колко ли от тях го казват искрено? Колко от тях наистина вярват в това, което изричат с устата си? Колко от тези, които им отговарят правилно, вярват?” Нашето съмнение се оказва напълно основателно. Знаем тези хора, които скандират, обзети от празнична възбуда, че никак, ама никак не живеят така, сякаш Христос е възкръснал и е жив. Знаем, че те живеят така, сякаш Христос никога не е излизал от оня гроб и изсъхналите Му кости продължават да събират прахоляка там. Знаем, че те нямат никакви планове да се променят, че са доволни от себе си, че се считат за добри хора и укоряват другите, грешните. Знаем, че те така и ще си отидат, без да разберат кой е Христос и какво е направил. И съжаляваме, че никой не се мъчи да опровергае нашето неверие. Че на тези хора им е все едно кой мисли за тях, че са религиозни лицемери, които уж вярват в живия Христос, а на практика отдавна са Го погребали и забравили.

Тома можеше да си замълчи, когато чу, че Христос е възкръснал. Какво от това? Голяма работа. Какво го засяга него тя? Той си има своите проблеми. Като е възкръснал, хубаво. Като не е, пак хубаво. Животът продължава. В края на крайщата той би се справил и при двете положения. Ако Христос е възкръснал, ще продължи това, което беше през последните три години. Ако не е, всеки от апостолите ще си отиде по пътя и ще търси начини да си устройва живота си. Ще си намерят работа, ще се задомят, ще си завъдят семейства – изобщо ще си карат както всички останали. Човек може да бъде Христов ученик, но може и да си намери друго занимание.

Да, но Тома не мислеше така. За него това дали Христос е възкръснал или не, беше въпрос на живот и смърт. Без Христос неговото по-нататъшно съществуване беше безсмислено. Затова той прояви такава нервност, така остро реагира на твърденията на своите приятели, затова така страстно искаше да разбере истината ли казват те или го лъжат, вярно ли е това, което му казват, или си правят грозна шега с него. Зад неверието му наднича голямата вяра. Зад страстното отричане наднича страстното желание да бъде опроверган.

Нека проверим нашите реакции. Когато ни кажат нещо много хубаво за нас, което още не знаем, ние в първия миг казваме: „Стига бе! Шегуваш се, нали?“ Нека си представим, че някой е попълнил фиш за тотото (само теоретически, не насърчавам никой християнин да развива хазартни страсти, макар и по този законен и сравнително невинен начин); тиражът е изтеглен и по едно време му звъни жена му и му казва: „Улучихме джакпота! Милионери сме!“ Сто на сто първото нещо, което такъв човек ще каже, е: „Стига бе! Шегуваш се, нали?“ А второто ще е да отиде и да провери истина ли е. С други думи, същото, което направи Тома. Не че на него не му се иска това да е вярно. О, не, в никакъв случай! Той би искал да вярва на вестта. Но тя му се вижда невероятна. Даже има такъв израз: „Твърде хубаво, за да е вярно“. Или друга ситуация. Спомням си, че когато се игра оня паметен мач между България и Франция в Париж през 1993 и нашите победиха, аз бях в Германия и случайно прочетох в един вестник, че е станало така. Не повярвах. Не че беше станало нещо кой знае колко радостно. Не говорят много добре за човешката интелигентност тези луди страсти по спорта, това телешко мучене по стадионите, впоследствие заменено от дюдюкане и ярост, когато любимците паднат (а те нашите като падат, падат здравата). Просто новината изглеждаше прекалено невероятна и се нуждаеше от проверка. И досега по телевизиите въртят кадри от оня мач като доказателство какво огромно чудо се е случило и колко вярващи трябва да бъдем в българската футболна мощ.

Тома не беше неверник. Той просто чуваше нещо, което му прозвуча невероятно. Не че не искаше това да е вярно. О, не! Той искаше Исус отново да е сред тях. Той тъжеше, когато Го видя предаден, унижен, пребит, охулен, разпънат, мъртъв. Той се чудеше какво ще прави оттук нататък, как ще живее без Него, как ще се върне отново в стария си живот, как няма да чува всеки ден Неговите думи, да вижда делата Му. Да живее без Исус! Това е невъзможно! По-добре да умра! Нека си спомним един епизод със същия този Тома, описан в Йоан 11. Исус тръгна към Витания, когато Му съобщиха, че Лазар е умрял. Това беше крайно непредпазливо, защото юдеите (Витания беше в Юдея, близо до Ерусалим) съвсем наскоро бяха заявили, че ще Го убият с камъни (8). Но Исус беше непреклонен. Тогава Тома каза примирено: „Да отидем и ние, за да умрем с Него.“ (16). Какво значи това? Ясно какво. За Тома беше немислимо да се отдели от Исус. Дори и Той да тръгне на сигурна гибел, апостолът ще Го последва. Защото за него беше неприемливо да живее, ако Христос вече Го няма.

Нека не се заблуждаваме от думите! Всеки от нас приказва какво ли не, понякога говорим обмислено, друг път необмислено. Едни хора първо мислят и тогава говорят; други първо говорят и тогава мислят. Думите често означават съвсем друго. Един известен политик, Жозеф Фуше, подвизавал се по време на Френската революция, е казал: „Думите са създадени, за да прикриваме мислите си зад тях“. Самият Фуше е бил прочут лицемер и е успявал да оцелее през онези ужасни дни на терор и кръвопролитие, когато „Гилотината тракаше като шевна машина“, както ги описва Стефан Цвайг.

Какви майстори на словото има само! О, има такива умели майстори, които на приказки могат да се представят по-големи католици от папата. Те говорят така правилно, че даже и запетаите им са на правилното място. Те цитират Стария и Новия Завет, пророците и псалмите, всяка тяхна дума е подкрепена с библейски цитат, който веднага могат да посочат в коя книга е, коя глава и кой стих. Те знаят какво е казал Павел и Петър, Яков и Йоан, какво пише в Откровение и в

Деяния. Не че това е лошо. Напротив, чудесно е да познаваме Писанията и да цитираме стихове. Но става много грозно, когато човек с цялата си правоверност и библейска безпогрешност в ежедневието си води съвсем друг живот и се държи така, сякаш никога не е чувал, че има Библия и че тя съдържа правила за спазване в ежедневието. От тази болест църквата Христова е пострадала страшно много. Повече, отколкото от всичките атеисти, взети заедно. Нека внимаваме, когато чуваме правилно говорене! Зад него обикновено се крие чудесно маскирана гордост, стремеж за лидерство, лицемерие. Нали виждаме тези мазни и гладко говорещи мъже с големи бради, които се появяват по телевизора и поучават народа. Те не са толкова хрисими, колкото се показват и не са толкова прилежни в святостта, колкото можем да си представим. Далеч не са.

Много е тъжно, че не се наблюдава тревога по повод духовните въпроси, че хората не се дразнят от тях, че те не ги провокират, че не се питат вярно ли е това или не е. Тишината по Възкресение Христово е оглушителна. Много възгласи, много поздравявания, много пукот на счупени яйца, много шумолене на станиола на шоколадови зайци, много трохички от козунаци, много оглозгани агнешки кости, но малко вълнение. Малко дискусии: вярно ли е, жив ли е? Къде да Го намерим? Как е възкръснал? Какво е станало? Кой Го е видял? Какво следва от това за мен? Празничната шумотевица прикрива празните сърца, празния живот, празната набожност.

Тези дни неволно чувам различни реплики по обществени места и между другите чух и такава: двама приятели се виждат в магазина. Единият казва: „Христос възкресе!“ Другият се хили иронично и отговаря: „Ти видя ли Го?“ Прави се на интересен, човекът. Но в този тъп и грозен отговор има нещо много, много вярно. И то е: като е възкръснал Христос, това значи ли нещо за теб? Това променя ли те? Променя ли ценностите ти, целите, които следваш, поведението ти? Или само от уста твърдиш това за възкръсването, а иначе не го вярваш?

Няма искрен християнин, който да не изпитва болка от безразличието на хората към духовните неща. От това, че по време на великденските празници мнозина се сещат за Христос, но после Го забравят, за да се сетят чак по Коледа. Много християни има в нашата страна, но малко християнство. Много набожни, малко последователи. Трагедията, случила се на връх Възкресение Христово със загиналите деца ни показва една грозна и зловеща картина: събрали се млади момчета и момичета в една къща в едно провинциално градче, яли, пили, веселили се, играли кючек и малко преди дванайсет в полунощ решили да вървят на църква и да кажат, че Христос възкръснал. По-добре да си бяха стояли вкъщи и да си бяха продължили кючечите... Нелепа, тъжна история, дълбок мрак, безнадеждно покрил сърцата и умовете.

Нека не слушаме какво е казал Тома, а да се опитаме да надникнем в сърцето му. Човек често казва точно обратното на това, което мисли. Нека не крием, че е ужасно трудно за всеки с малко повече житейски опит да повярва във възкресението. Разумът се противи, логиката отхвърля. Не можем с няколко красиви приказки да убедим самите себе си, че вярваме, не можем да накараме невярващите да повярват. Нужно е друго: възкръсналият Христос да ни срещне, да ни извади от съмнението ни, да ни покаже, че много неща не знаем и че не всичко се вижда с очите. Не по такъв материален начин, както се случи с Тома, а по духовен начин. Всеки зрял духовно християнин е имал своята среща с Исус, усетил е Неговия живот да прелива в душата му, бил е изтръгнат от глутницата въпроси, които са го разкъсвали. Това се случва по някакъв потаен път, който трудно се описва; трябва да го усетиш, за да разбереш. Най-важното от всичко в историята на Тома е, че Христос намира как да увери искрено тъгуващите по Него. „Блажени скърбящите, защото те ще се утешат“ (Мат.5:4), казва Господ Исус. Ние считаме за блажени радостните. Завиждаме им. Искаме да сме като тях. Но те съвсем не са толкова щастливи, колкото изглеждат. Умеят да се представят, но вътре в тях е празно. Блаженството на радостта идва след мъките на скръбта. „Скръбта по Бога докарва спасително покаяние“ (2Кор.7:10). Духовният път започва със скръб по Бога, нашият Създател, Когото сме изгубили с бягството си, с копнеж да се върнем при Него. Той вижда тази скръб и я преобръща на радост. Не можем да се радваме просто така, само защото сме си купили повечко ядене и пиене и имаме много дискове с чалга. Това е мъртва радост, привидна.

Когато намерим своя Бог, възкръснал и победил смъртта, ние ще възкликнем облекчено и щастливо: „Господ мой и Бог мой!“ и няма да тръгнем да бъркаме из раните Му. Това е възгласът на освобождения от своите съмнения и притеснения човек, от робството на здравия разум, който се оказва не това, за което се представя, а обикновена слепота и ограниченост. Възкръсналият Христос ще застане отново на Своето място на водач и ще ни поведе към смислен и полезен живот, какъвто

иска ние да водим. Съмнението и колебанието са лоши неща, но понякога е неизбежно да минем без тях; но насърчителното е, че нашият Спасител вижда не тях, а копнежа по Него, и бърза да ни помогне да се отървем от това парализиращо състояние и да започнем да живеем пълноценно, щастливо, полезно и целенасочено.

Пастир Данаил Налбантски